

Jutlus Nõos P, 24.03.19 kell 11.00, *Oculi*

Lektsioonid: Sk 3:1–5; Ef 5:1–11

Jutlus: Lk 11:14–23

Laulud: 62 (1–5); 162 (1–4, 5); 185 (1–5); 77 (1–4)

Ja kord ajas ta välja kurja vaimu; see oli keeletu. Ja sündis, et kui kuri vaim oli välja läinud, hakkas keeletu inimene rääkima, ja rahvahulga panid seda imeks. Aga mõned nende seast ütlesid: „Ta kihutab kurje vaime välja kurjade vaimude ülema Peltsebuli abil.” Teised aga nõudsid kiusates tema käest tunnustähte taevast. Jeesus aga, teades nende mõtteid, ütles neile: „Iga kuningriik, mis on omavahelises riius lõhenenud, laastatakse, ja koda langeb koja peale. Aga kui saatangi on omavahelises riius lõhenenud, kuidas siis tema kuningriik saab püsida? Te ju ütlete, et mina ajavat kurje vaime välja Peltsebuli abil. Aga kui mina ajan kurje vaime välja Peltsebuli abil, kelle abil siis ajavad neid välja teie pojad? Järelikult saavad nendest teile kohtumõistjad. Aga kui mina Jumala sõrmega ajan kurje vaime välja, siis on Jumala riik jõudnud teie juurde. Kui tugev relvastatud vägimees valvab oma elamut, siis ta vara on rahu. Aga kui temast tugevam tuleb ta kallale ja võidab tema, siis võtab ta ära tema sõjavarustuse, mille peale ta lootis, ja jagab laiali temalt saadud saagi. Kes ei ole minuga, see on minu vastu, kes ei kogu minuga, see pillab.

Täna on kolmas kannatusaja pühapäev, vanakirikliku nimetusega *Oculi* (ek 'silmad'; < Ps 25:15: „Mu silmad on alati Issanda poole, sest tema tõmbab mu jalad võrgust välja.“). Sel pühapäeval oli vanas kirikus kombeks usuõppijate ehk katehumeenide pidulik eksortsism ehk kurjade vaimude väljaajamine. Ning just sellesama ettelõetud kirjakohta abil õpetati neile seda, mida eksortsismi all mõista tuleks.

Protestantluses pole eksortsism üldiselt kombeks, ehkki ristimisel küsitakse küll ristitavalt või lapse- ja ristivanemalt, kas nad on valmis lahti ütleva saatana olust ja tööst. Siiski on tänasest kirjakohtast ka protestantidel üht-teist õppida, sest, nagu ütleb apostel Ef 6:12, „Meil ei tule ju võidelda inimestega, vaid meelevaldade ja võimudega, selle pimeduse maailma valitsejatega, kurjade taevaaluste vaimudega.“

Kõigepealt jutustab Luukas meile sellest, et Jeesus ise ajas kord välja kurja vaimu. Too vaim, nagu öeldud, oli keeletu, originaalsõna κωφός alusel võib öelda, et ka „kurt“. Igal juhul keegi, kes pole võimeline osalema inimestevahelises suhtluses.

Kui Jeesus selle keeletu vaimu välja ajas, siis hakkas inimene normaalselt kõnelema ja pealtnägijad jagunesid oma reaktsioonides kolmeks. Esimesed, laiemad rahvahulga panid juhtunut imeks ja reageerisid Jeesuse suhtes arvatavasti heatahtlikult. Teised, kelle kohta on öeldud, et need olid mõned, arvatavasti (Mt 9:34 järgi) variserid, arvasid, et Jeesus ajab kurje vaime välja Peltsebuli abil. Kolmandad, arvatavasti samuti juutide religioosse ladviku esidnadjad – kirjatundjad, variserid või saduserid – nõudsid Jeesuselt kinnituseks veel tunnustähte taevas.

Sellest, mida vastas Jeesus tunnustähe nõudjaile, kõneleb Lk pärast meie kirjakohata ja ka meie ei hakka selles jutluses seda teemat arutama. Keskendugem nende hinnangule, kes väitsid, et Jeesus ajab kurje vaime välja kurjade vaimude ülema enese abil.

Nime Peltsebul etimoloogia osas pole piibliteadlastel päriselt üksmeelt, kuid kindlad ollakse küll selles, et see viitab lääne-semiidi jumal Baalile. Tavaliselt aga arvatakse nime Peltsebul tulenevat nimest Baal-Sebub, mis tähendab kärbest või kahjurputukate jumalat, kellest kõneleb 2Kn 1:1–16. Seal küsib Iisraeli kuningas Ahasja abi Baal-Sebubilt, Ekroni (praegu Kesk-Iisraeli) piirkonna jumalalt abi oma haiguse võitmiseks ja Issanda prohvet Eelija heidab talle seda ette. Lõpuks Issanda karistuseks Ahasja ka sureb. Peltsebuli kasutatakse ka tihti kuradi või saatana sünonüümina ja seda teeb oma järgnevas kõnes meie kirjakohas ka Jeesus.

On huvitav täheldada, et Jeesus astub siin nende vastu, kes süüdistavad teda kurjade vaimude välja ajamises Peltsebuli abiga, inimliku loogikaga, mitte Pühakirja sõnadega. Kuid üks ole Jumala Poega ka võrreldud Jumala Tarkusega, nii et selles pole lõpuks ka midagi imelikku.

Nimelt näitab Jeesus oma süüdistajate loogika nõrkust. Kui keegi ajab kurje vaime välja nende endi

valitseja abiga, siis tekib küsimus, miks on sel valitsejal seda üldse tarvis teha. Ja nagu Jeesus süüdistajaile kujundlikult seletab, ei ole Peltsebuli teguviis sel juhul kuidagi mõttekas: iga kuningriik, mis on sisemiselt riius, langeb varem või hiljem. Maaailma vaitseja kurat aga pole kunagi nii rumal, et lubab oma riigis sisemist riidu.

Järgmine loogiline järeldus Jeesusel on sama särav kui eelmine. Kui süüdistajad eeldavad, et Jeesus teenib kurje vaime välja ajades musti jõude, siis peaksid süüdistajate pojad (selle hb pühakirjast pärineva väljendiga viidatakse mõttekaaslastele) kurje vaime välja ajama ju Issanda abil. Ja kui nii, siis peaksid süüdistajate mõttekaaslased mõistma nende endi kui Issanda vastu eksijate üle kohut.

Kui aga eeldada, et siiski Jeesus ajab kurje vaime välja „Jumala sõrmega“ (Mt 12:28 „Jumala Vaimu abil“), siis ei saa järeldada muud, kui et süüdistajate ees seisab Jumala saadik, veel enam Jumala Poeg.

Ma arvan, et sellisele argumentatsioonile polnud Jeesuse süüdistajail mitte midagi vastu panna, umbes samuti nagu ka kuulsa vastuse puhul maksurahast (Jumalale Jumala oma ja keisrile keisri oma). Ja siiski selgitab Jeesus asja veel ka ühe tähendamissõnaga – et viimanegi mõistmatu (võib-olla ka ülekantud tähenduses kurt ja tumm, kui mõelda loo alguse peale!) mõistaks, milline on Jeesuse suhe kuradiga.

Jeesus jutustab tähendamissõna kahest vägimehest. Üks neist on relvastatud ja valvab oma elamut. Tema relvastus on võimas ja ta on kindel, et mitte keegi ei saa teda võita. Seetõttu valitseb tema elamus või õukonnas ka rahu. See rahu tuleneb küll orjade ja peremehe vahekorrale, kuid siiski on vägimehe majapidamises kord.

See vägimees on kurat. Tema valitseb kõike maist, mis on pattulangenud, Jumalast kaugenunud. Sealhulgas valitseb kurat muidugi ka kõiki inimesi. Ta annab neile „piitsa ja präänikut“ või „leiba ja tsirkust“, andes neile teatud piirini vabaduse, kuid hoides neid samal ajal pikema või lühema lõa otsas. Kuradi meelevalda kuulub iga inimese käekäik ja tal on voli seda igal ajal suunata või lõpetada.

Kuid Jeesus kõneleb ka teisest vägimehest. See vägimees on esimesest lihtsalt tugevam. Kuradi majapidamine võib olla väljastpoolt kuitahes hästi kaitstud, ent kui see vägimees – Jeesus Kristus – tuleb, siis saab ta kuradi kantsist igal juhul jagu. Jeesus võtab ära kuradi sõjavarustuse, milleks on kõik patust tulenev, mille apostel võtab Ef 6:16 kokku väljendiga „kurja põlevad nooled“.

Jeesus ütleb, et kurat loodab selle sõjavarustuse peale. See tuletab meelde Jeesuse kõrbekiusatuse loo, kust on näha, mille peale kurat loodab: inimese igapäevaste vajaduste, terviseigatsuse ja võimuiha peale. Ta on kindel, et inimene alistub materiaalsete vajaduste või tervise puuduses või ühiskondlikus alanduses kuradile, kuid Jeesuse puhul peab ta selles pettuma (võime tegelikult mõelda juba ka Iiobi peale, kes pani sarnastele kiusatustele tublisti vastu).

Viimselt loodab kurat muidugi surma peale, sest kõik inimesed on ju surelikud. Kuid Jeesus on ka selle, viimase ja suurima takistuse ületanud. Mitte ühtegi inimest, kes on hakanud oma elus usaldama Jeesus Kristust, ei anta enam kuradi kätte. Jeesus ütleb tähendamissõnas, et tugevam vägimees jagab laial võidetud vägimehe saagi. Õigupoolest annab Jeesus selle kuradilt äravõetud saagi – inimesed – üle Jumalale.

Ja meie kirjakoht lõpeb Jeesuse selge juhiseiga kõigile inimestele: „Kes ei ole minuga, see on minu vastu, kes ei kogu minuga, see pillab.“ Kes pole Jeesuse poolt, see on kuradi poolt, ja vastupidi. Võib tekkida küsimus, kas Jeesuse sõnad Lk 9:50 „kes ei ole meie vastu, see on meie poolt“ ei räägi eeltoodud juhisele vastu. Siiski mitte. Jeesus taunib mõlemas juhises erapooletust. Inimene ei saa elada pooli valimata. Ta kas austab oma elus Jumalat või austab kuradit. Kolmandat võimalust pole. Loomulikult oskab kurat näidata inimesele kõike nii, et ta justkui ei austa kuradit. Isegi nii, et inimesele jääb mulje nagu poleks kuradit üldse olemas. Kuid, nagu enne öeldud, kui lõõg, mille otsas inimene on, läheb pingule, siis inimene tunneb seda kuradi olemasolu väga selgelt.

Nõnda siis on inimesel tänu Jeesuse Kristuse võimsusele võimalus võita kuradi kütke ja pöörduda oma elus tema poole. Meie kaasaeg, mis propageerib pigem võrdsust ja neutraalsust, võib jätta mulje, et igapähe on õigus uskuda seda, mida tahab, või jätta üldse uskumata. Tegelikult on ainus võimalus uskuda Jumalasse. Siis me elame ja võidame koos Kristusega!

Aamen.